

6. Ishchenko, M.O., and D.R.Honchar. «Competitiveness of products of the dairy industry of Ukraine: current state and development prospects». *Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin*, no. 13, 2021, pp. 89-98.
7. Kyrychenko, A. "“Milk rivers” are becoming thinner: what is happening to the prices of milk, kefir, butter.” Unian, www.unian.ua/economics/agro/molochni-riki-milyut-shcho-vidbuvayetsya-z-cinami-na-moloko-kefir-maslo-novini-11644747.html Accessed 29 Dec.2022.
8. Kozak, O. A. «Assessment of the role and importance of the dairy sub-complex for solving food supply and the national economy». *Economy of agro-industrial complex*, no. 11, 2020, pp. 39-51.
9. Kolosha, V.P. «Separate aspects of evaluating the level of effectiveness of intensification in milk production». *Actual problems of innovative economy*, no. 4, 2019, pp. 63-69.
10. Linetska, Y. “The dairy industry survived and continues to work for victory.” milkua.info/uk/post/molocna-galuz-vistoala-i-prodovzue-pracuvati-na-peremogu Accessed 5 Nov.2022.
11. Maletska, O. I., Savina, N. B., and O. Yu.Bochko. “Analysis of the export of dairy products in the context of expanding the conditions of European integration.” *Bulletin of the National University of Water Management and Nature Management. Economic sciences*, issue 1 (85), 2019, pp. 59–67.
12. Misyuk, M.V., and M.V. Zahodym. «Development of the milk market in the context of ensuring food security of the country». *Economy of agro-industrial complex*, no. 1, 2021, pp. 34-43.
13. Petrychenko, O. A. *Development of the dairy sub-complex in Ukraine: monograph*. Kyiv: NNC "IAE", 2020.
14. Popko, O. V. «Analysis of the state and development prospects of the export potential of the dairy industry of Ukraine». *Innovative economy*, no. 9-10, 2017, pp. 74-77.
15. Rahman, M.S., and D.A. Gryzgo «Analysis of the market of milk and dairy products of Ukraine». *Bulletin of Kharkiv National University named after V.N. Karazin*, no. 101, 2021, pp. 59-67.
16. Stepanchuk, S.O., and Yu.Yu. Yefisko. “Status and prospects of development of the dairy market of Ukraine.” *Economy and the state*, no. 5, 2017, pp. 99-102.
17. Tarasova, Yu. A. «State and prospects of development of the dairy industry of Ukraine». *Herald of socio-economic research*, no. 1 (62), 2017, pp. 149-155.
18. “The largest producer of dairy products in Ukraine reduces the range, but does not stop production.” *Latifundist*, latifundist.com/novosti/58481-najbilshim-virobnikom-molochnoyi-produktsiyi-v-ukrayini-skorochuye-asortiment-ale-ne-zupinyaye-virobnitstvo Accessed 18 Nov.2022.
19. Khomenko, A.Yu. “State of dairy farming in Ukraine.” *Bulletin of SNT NNI of Business and Management KhNTUSG*, no 1.,2019, pp. 80-84.
20. Chaharovskiy V.P. «Dairy industry of Ukraine and its future in 10 years: problems, national development program and state support». 2020. Agropolit, agropolit.com/blog/412-molochna-galuz-ukrayini-ta-yiyi-maybutnye-cherez-10-rokiv-problemi-natsionalna-programa-rozvitku-ta-derjavna-pidtrimka Accessed 5 Nov.2022. Accessed 20 Nov.2022.
21. “Production of dairy products in 2021.” The Union of dairy enterprises of Ukraine, uadairy.com/vyrobnycztvo-molokoproduktiv-u-2021-roczni/ Accessed 22 Jan.2023.

УДК 332.62

doi: 10.15330/apred.1.19.192-201

Левандівський О.Т.¹, Баланюк І.Ф.², Матковський П.Є.³, Мацьків В.В.⁴
РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ В ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

¹Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
кафедра фінансів,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел.: 0342752351,
e-mail: omelyant@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-5819-8377

²Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку і оподаткування,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76000, Україна,
тел.: +380503733282,
e-mail: ifbalaniuk@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-8320-6383

³Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку і оподаткування,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76000, Україна,
тел.: +380501358218,
e-mail: petro.matkovskiy@pnu.edu.ua
ORCID: 0000-0001-9470-9974

⁴Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел.: 0342752351,
e-mail: volodymyr.matskiv@pnu.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-3031-7060

Анотація. Необхідною умовою сталого розвитку сільськогосподарських підприємств є накопичення ресурсного потенціалу, а рівень його формування та використання є одним з найважливіших показників розвитку економіки країни в цілому.

Сільськогосподарські підприємства є економічно та соціально важливим сегментом аграрного виробництва, проте в період воєнної агресії росії проти України залишаються малопривабливими для більшості інвесторів. Формування ресурсного потенціалу сільського господарства і зростання його інвестиційної привабливості стримуються гострим дефіцитом фінансових ресурсів, слаборозвиненою матеріально-технічною базою, низьким платоспроможним попитом населення. Фінансові ресурси є одними з основних факторів забезпечення економічного розвитку сільськогосподарських підприємств, підвищення якості технічної та технологічної бази.

Визначено, що вирішальна роль в формуванні ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств повинна належати структурним перетворенням і удосконаленням економічних відносин.

Доведено, що реалізація ефективної стратегії формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств є системною проблемою і вимагає комплексного вирішення наступних проблем: підвищення рівня державного та регіонального фінансування програм підтримки сільськогосподарських підприємств; підвищення результативності регіонально-галузевої аграрної науки і створення потужного пакета конкурентоспроможних інновацій (нових агро- і біотехнологій); розвитку селекції у рослинництві і тваринництві, сучасних технічних комплексів, адаптованих до умов конкретної ґрунтово-кліматичної зони); формування економічних механізмів стимулювання попиту сільськогосподарських підприємств на інноваційну продукцію в сфері матеріально-технічного забезпечення; створення гнучкої сучасної регіональної агросервісної інфраструктури, здатної разом з відповідною загальнодержавною інфраструктурою забезпечувати впровадження у виробничий процес нових елементів матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва.

Ключові слова: ресурсний потенціал, аграрний сектор, сільськогосподарські підприємства.

Levandivskyi O.T.¹, Balaniuk I. F.², Matkovsky P. Ye.³, Matskiv V.V.⁴
**RESOURCE POTENTIAL IN INVESTMENT SECURITY OF
AGRICULTURAL ENTERPRISES**

¹Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of finance,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: 0342752351,
e-mail: omelyant@ukr.net,
ORCID: 0000-0002-5819-8377

²Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Accounting and Taxation,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76000, Ukraine,
tel.: +380503733282,
e-mail: ifbalaniuk@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-8320-6383

³Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Accounting and Taxation,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76000, Ukraine,
tel.: +380501358218,
e-mail: petro.matkovskyi@pnu.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-9470-9974

⁴Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of finance,
Shevchenko str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: 0342752351,
e-mail: volodymyr.matskiv@pnu.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-3031-7060

Abstract. A necessary condition for the sustainable development of agricultural enterprises is the accumulation of resource potential, and the level of its formation and use is one of the most important indicators of the development of the country's economy as a whole.

Agricultural enterprises are an economically and socially important segment of agricultural production, however, during the period of Russian military aggression against Ukraine, they remain unattractive to most investors. The formation of the resource potential of agriculture and the growth of its investment attractiveness are restrained by an acute shortage of financial resources, an underdeveloped material and technical base, and a low solvent demand of the population. Financial resources are one of the main factors of ensuring the economic development of agricultural enterprises, improving the quality of the technical and technological base.

It was determined that the decisive role in the formation of the resource potential of agricultural enterprises should belong to structural transformations and improvement of economic relations.

It has been proven that the implementation of an effective strategy for the formation of the resource potential of agricultural enterprises is a systemic problem and requires a comprehensive solution to the following problems: increasing the level of state and regional financing of agricultural enterprise support programs; increasing the effectiveness of regional and sectoral agricultural science and creating a powerful package of competitive innovations (new agricultural and biotechnologies); breeding achievements in plant and animal breeding, modern technical complexes adapted to the conditions of a specific soil and climate zone); formation of economic mechanisms for stimulating the demand of agricultural enterprises for innovative products in the field of material and technical support; creation of a flexible modern regional agro-service infrastructure capable, together with the corresponding national infrastructure, of ensuring the introduction of new elements of material and technical support of agricultural production into the production process.

Keywords: resource potential, agricultural sector, agricultural enterprises.

Вступ. Враховуючи ситуацію, яка склалася у зв'язку з воєнною агресією росії проти України необхідним є пошук більш ефективних шляхів прийняття управлінських рішень сільськогосподарськими підприємствами щодо ресурсного потенціалу. Належне формування, розподіл та використання ресурсів повинно проводитись не тільки в окремих господарствах, але і на рівні держави в цілому. У цьому контексті проблема запровадження адекватного інструментарію оцінки стану ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств потребує теоретичного та практичного вирішення, що дозволить сформуванню ефективності функціонування наявного стратегічного ресурсного потенціалу.

Даній проблематиці присвячені наукові праці Б.В. Артем'єва [1], Л.В. Балабанової [2], О.К. Добикіної [3], І.З. Должанського [4], С.О. Іщук [5], Л.А. Квятковської [6], Н.С. Краснокутської [7], Є.В. Лапін [8], В.П. Лисякова [9], О.М. Ліпич [10], С.В. Параконного [11], Н.І. Рябікіної [12], Т.А. Талах [13], О.С. Федоніна [14], П.І. Шилепницького [15], та ін., які нами використано як методологічну основу дослідження. У цих дослідженнях досить детально розглядаються проблеми структурування та аналізу величин і динаміки ресурсного потенціалу. Проте, як показує досвід використання розроблених методів, вони не мають певних недоліків, що призводить до суттєвих помилок в оцінці потенційних обсягів і, відповідно, в формуванні ресурсної бази сільськогосподарських підприємств. Таким чином, одним із основних завдань є аналіз дієвих підходів щодо формування, розподілу та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств з метою пошуку альтернатив до їх оцінки в сучасних умовах господарювання, дослідити їх основні переваги та недоліки, виявити методичні особливості, які зможуть усунути або звести до мінімуму вплив недоліків на оцінку перспектив і прогнозів. З огляду на це, метою статті є аналіз методики оцінки ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств на основі використання динамічного системного підходу.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка практичних рекомендацій щодо формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств на основі фінансово-економічних підходів.

Результати. Наявні підходи в науковій літературі до оцінки "ресурсного потенціалу" можуть суттєво відрізнятися і, не мати системного характеру. Проте підходи, запропоновані науковцями, можна класифікувати за основними ознаками та згрупувати за напрямками.

Окремі автори ототожнюють оцінку бізнес-потенціалу з оцінкою підприємства [3] або оцінкою потенціалу майна [4, 7] і відрізняють ці підходи від оцінки бізнес-потенціалу (таблиця 1).

Підходи до визначення ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства

Table 1

Approaches to determining the resource potential of an agricultural enterprise

Сутність	Методи	Окремі недоліки
Доходний (результатний) - формування вартості об'єкта на основі прогнозованих надходжень майбутніх доходів від продажу або експлуатації об'єкта	- капіталізація - дисконтування - грошових потоків	- використовується прогнозна інформація в аналітичних розрахунках; - формування капіталізації та ставок дисконтування мають суб'єктивний характер в аналітичних процедурах; - досягнення абсолютно точних результатів практично неможливо через тривалий період оцінки і нестабільність процесів руху капіталу.
Порівняльний (ринковий) - формування вартості об'єкта на основі зіставлення з аналогами, що були об'єктами ринкових угод	- ринок капіталу - ринок угод - галузеві коефіцієнти	- відсутність прозорого ринку об'єктів оцінки; - некоректність оцінки унікальних чи специфічних об'єктів за браком аналогів для порівняння; - не враховуються перспективи розвитку підприємства на базі існуючих можливостей.
Витратний (майновий) - формування вартості об'єкта як суми вартостей всіх активів підприємства скоригованих на суму зобов'язань	- чисті активи - ліквідаційна вартість	- використання застарілої інформації; - ігнорування перспектив розвитку підприємства з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів; - визначення вартості всіх активів підприємства не враховує синергетичного ефекту від їх використання.

Складено за [14, 1, 9, 11]

Враховуючи основні особливості методів, згрупуємо їх за певними орієнтаціями щодо оцінки ресурсного потенціалу. За основними ознаками ресурсоорієнтованості можна виділити методи оцінки потенціалу, які базуються на окремих його складових.

Так, інтерполяційно-факторно-матричний метод прогнозування визначається матричним методом прогнозування і використовується як релевантний фактор, на основі якого можна розрахувати прогнозне значення ресурсного потенціалу із співвідношенням між його компонентами [12]. О. Федонін визначає фінансову складову як особливо важливу частину ресурсного потенціалу підприємства [14]. Окремі вчені крім майна, технології та технологічних компонентів беруть до уваги трудові ресурси при складанні потенціалу та визначають загальну вартість потенціалу як суму цінностей. Так, П. Шилепницький [15] визначає величину виробничого потенціалу як середньорічні величини основної продукції та оборотних коштів підприємства, а також рівень заробітної плати працівників (включаючи відрахування на соціальне забезпечення). Подібний підхід можна знайти в іншій роботі [3], де рівень ресурсного потенціалу формується на основі його складових, а саме: майнового потенціалу, матеріально-технічного потенціалу, нематеріальних активів, потенційних оборотних коштів і трудового потенціалу. Інші автори представляють широкий спектр потенційних компонентів, які можна враховувати при визначенні їх вартості.

Наприклад, запропонований у роботі [2] підхід пропонує подавати оцінку глобального потенціалу розподілу ресурсів у вигляді суми визначених доданків, скоригованих на значеннях вагових коефіцієнтів.

Хоча ресурсний підхід широко використовується серед науковців, запропонована методика оцінки ресурсного потенціалу має певні недоліки, а саме:

- суб'єктивне значення компонентів ресурсного потенціалу, що приймається до уваги при розрахунку вартості;
- ігнорування синергетичного ефекту поєднання окремих складових ресурсного потенціалу;
- неврахування показників ефективності потенційних ресурсних компонентів;
- ігнорування потенційних можливостей розвитку.

Доречним є розрахунок ефективності складових показників (критеріїв) у процесі аналізу, на основі яких здійснюється оцінка в цілому, а результуючий індекс може бути сформульований як критерій [10], що відображається в загальному індексі. На основі цього розрахунку С. Іщук пропонує метод оцінки стохастичних лімітів виробництва та собівартості продукції у вигляді багатовимірної величини [5], що дає змогу визначити ефект використання виробничого потенціалу підприємств у розрізі.

Методологічною основою оцінки ресурсного потенціалу є порівняння розрахункового економічного показника з його фактичним значенням. В цьому випадку С. Лапін [8] пропонує використовувати показники прибутку від реалізації продукції. Б. Артем'єв [1] пропонує оцінювати економічний потенціал підприємств шляхом визначення доданої вартості за методом, заснованим на "Теорії факторів виробництва". Т. Талах [13] пропонує розширити систему узагальнюючих показників економічної ефективності виробництва. Л. Квятковська [6] у своїй роботі пропонує систему збалансованих показників для оцінки ефективності виробничого потенціалу.

Розглядаючи проаналізовані методи оцінки ресурсного потенціалу у напрямку цілей (результатів), серед основних недоліків варто відзначити:

- суб'єктивне визначення адекватності критеріїв ефективності системи показників щодо використання потенційних ресурсів;
- неврахування майбутніх ресурсів для визначення обсягу існуючого потенціалу;
- неврахування бізнес-цілей.

На даний час, через воєнну агресію росії проти України сільське господарство країни зазнало значних втрат. Загальні збитки аграрної галузі внаслідок масштабного вторгнення росії в Україну за оцінками Мінагрополітики України та Київської школи економіки станом на 15 вересня 2022 року склали 6,6 млрд дол. США [16]. Непрямі збитки сільськогосподарських товаровиробників оцінюються в 34,25 млрд дол. США. Зокрема збитки через скорочення виробництва у рослинництві – 11,2 млрд дол. США; у тваринництві – 348,7 млн дол. США; втрати через скорочення виробництва озимих культур оцінено у 3 млрд дол. США; багаторічних культур – у 322 млн дол. США; втрати внаслідок порушення логістики становлять 18,5 млрд дол. США [17].

Загальна кількість економічних інститутів агропромислового комплексу, які зазнали втрат внаслідок збройної агресії росії, становить 2653 одиниці. (Посівні землі скоротилися на 1,9 млн га, багаторічні насадження скоротилися на 9 тис. га). Крім того, на наявність вибухонебезпечних предметів необхідно перевірити територію площею близько 1 млн га.

Втрати обсягів виробництва продукції рослинництва в натуральних величинах у 2022 році порівняно з попереднім роком становлять 35-40% через скорочення посівних площ (внаслідок тимчасової окупації територій України) [18].

Тваринницький сектор сильно постраждав. За даними Мінагрополітики, через військові дії було втрачено 15-20% великої рогатої худоби, свиней і птиці. Найбільше

постраждали господарства в Чернігові, Харкові, Сумах, Києві, Донецьку, Луганську, Миколаєві, Херсоні та Запоріжжі. На початок 2022 року виробництво тваринницької продукції в цих регіонах становило: м'яса – 20 %, молока – 28,7 %, яєць – 44,8 % [19].

Розглянемо умови широкомасштабної війни, основний ризик для функціонування аграрного сектору економіки України у 2022 році.

На значній частині сільськогосподарських угідь ведення сільськогосподарської діяльності стало неможливим через те, що вони або окуповані, або постійно розбомблені, або заміновані (у 2022 році загальна посівна площа зменшилася на 20% порівняно з 2021 роком).

Зменшилась кількість застосовуваних добрив і пестицидів, що призвело до зниження врожайності сільськогосподарських культур і погіршення якості ґрунту. За попередніми оцінками, внутрішнє споживання азотних добрив у 2022 році скоротилося на 40-55% з 4,75 млн тонн до 2-2,9 млн тонн [20].

На територіях, де велися активні бойові дії, сільськогосподарські угіддя постраждали, їх якість значно погіршилася, і в майбутньому необхідно буде виділяти значні кошти для повернення їх в активний сільськогосподарський оборот. Нині третина території України стала зоною зникнення сільського господарства[21].

Погіршилася забезпеченість сільгосппідприємств технікою – продажі комбайнів за 7 міс. 2022 р. порівняно з аналогічним періодом 2021 р. зменшилися у 2,4 рази, тракторів – удвічі[22], що відбувається на тлі значних фізичних втрат техніки внаслідок бойових дій чи її викрадення окупантами. За оцінками, 84,2 тис. одиниць техніки та устаткування (11 % наявних до 24 лютого 2022 р.) є повністю або частково пошкодженими[23].

Індивідуальні сільгоспвиробники виходять з аграрного бізнесу через значні економічні втрати або змінюють спеціалізацію. За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй (FAO)[24] понад 150 000 сільськогосподарських товаровиробників безпосередньо постраждали від війни та/або були змушені мігрувати.

Виявлено труднощі, пов'язані з інфраструктурою зерносховищ. За оцінками, через руйнування зерносховищ дефіцит складських потужностей (10-15 млн т)[25] збільшився до 20 млн т [26].

Водночас у 2022 році український агросектор продемонстрував значну стійкість в умовах повномасштабної війни. За даними Мінагрополітики було зібрано урожаю у 2022 році понад 67 млн тонн, увійшовши до п'ятірки кращих показників за 30 років [27].

Висновок. Враховуючи ситуацію що склалася, сільськогосподарські підприємства і аграрний сектор країни в цілому, продовжують працювати і нарощувати свій ресурсний потенціал. Таким чином, необхідно враховувати і використовувати різні підходи у нарощуванні ресурсів для ефективного ведення сільськогосподарської діяльності.

Методи функціональної ресурсної орієнтації спрямовані на визначення логічної структури потенціалу сільськогосподарського підприємства та раціональності використання його складових. Завдяки ресурсно-комунікаційному підходу можна оцінити баланс між доступними і наявними ресурсами та скоординувати комунікаційні відносини з метою використання потенціалу конкретних ресурсів.

Методи ресурсно-цільової орієнтації враховують одночасну оцінку ресурсів сільськогосподарського підприємства щодо поточних і стратегічних цілей, які перед ними стоять, і дозволяють їх аналізувати й оцінювати більш детально. Потенціал підприємства, як і цілі підприємства, формуються постійно мінливими економічними умовами на кожному етапі розвитку та характеризують особливості кожного періоду

його діяльності а також визначають основні напрями його розвитку. Найбільш поширений підхід до оцінки ресурсного потенціалу базується на розрахунку інтегрального показника кожної складової.

Таким чином, приймаючи до уваги недоліки кожного з напрямів аналізу та оцінки потенціалів, можна зробити висновок, що на основі цільового системного підходу необхідна розробка динамічної математичної моделі, що враховує тривалість життєвого циклу окремих компонентів ресурсного потенціалу. У зв'язку з цим варто визначити економічні, технологічні, соціальні та інноваційні параметри, які свідчать про перехід потенціалу ресурсів та їх складових від однієї стадії розвитку до іншої.

1. Артемьев Б.В. Проблемы оценки потенциала предприятия. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В.Дала*: Зб. наук. пр. 2006. № 4 (98). Ч. 2. С. 7-11.
2. Балабанова Л.В., Мажинський Р.В. Управління маркетинговим потенціалом підприємства: монографія. Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. 153 с.
3. Добикіна О.К. та ін. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 208 с.
4. Должанський І.З., Загорна Т.О., Удалих О.О., Герасименко І.М., Рашупкіна В.М. Управління потенціалом підприємства: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 362 с.
5. Іщук С.О. Методи визначення ефективності виробничого потенціалу промислових підприємств. *Труди Одеського політехнічного університету*. 2004 . Випуск 2 (22). С.1-6.
6. Квятковська Л.А. Формування оцінки ефективності виробничого потенціалу промислового підприємства з використанням збалансованої системи показників. URL://<http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=238> (дата звернення:17.04.2023)
7. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2005. 352 с.
8. Лапін Є.В. Економічний потенціал підприємств промисловості: формування, оцінка, управління./Є.В. Лапін: автореф. дис. докт. екон. наук: 08.07.01 - Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" Міністерства освіти і науки України. Харків, 2006. 39 с.
9. Лисяков В.П. Оцінка виробничого потенціалу підприємства. *Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна*. 2005. Вип. 36-2 С.100-105.
10. Ліпич О.М. Ефективність виробничо-ресурсного потенціалу підприємства: фактори впливу та критерії оцінки. *Науковий вісник*. 2005. Вип. 15.5. С.361-368.
11. Параконный А.В., Параконный С.В. Классификация методов оценки экономического потенциала предприятия. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В.Дала*: Зб. наук. праць. 2006. № 4(98). Ч.1. С.174-178.
12. Рябікіна Н.І. Теоретико-методологічні засади оцінки та оптимізації використання потенціалу промислового підприємства (на прикладі гірничо-збагачувальних підприємств): автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 – Одеський державний економічний університет Міністерства освіти і науки України. Одеса, 2003. 15 с.
13. Талах Т.А. Аналіз ефективності використання ресурсного потенціалу підприємств хлібопекарської промисловості: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 – Тернопільська академія народного господарства. Тернопіль, 2005. 23 с.
14. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2003. 316 с.
15. Шилепницький П.І. Вдосконалення управління виробничим потенціалом (на прикладі підприємств машинобудування): автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.02 – Інститут регіональних досліджень НАН України. Львів, 2001. 13 с.
16. Огляд збитків від війни в сільському господарстві України. Непряма оцінка пошкоджень. Другий випуск, 10 листопада 2022. URL: <https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/damagesreport> (дата звернення:17.04.2023)
17. Огляд непрямих втрат від війни в сільському господарстві України. Другий випуск, 10 листопада 2022. URL: <https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/lossesreporti> (дата звернення:17.04.2023)
18. Наповнюють бюджет і годують. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/napovnyuyut-byudzhet-i-goduyut/>(дата звернення:17.04.2023)
19. Збитки від загибелі тварин та пошкодження тваринницьких ферм становлять приблизно 2 млрд гривень. URL: <https://minagro.gov.ua/news/zbitki-vid-zagibeli-tvarin-ta-poshkodzheny...>(дата звернення:17.04.2023)

20. Ринок добрив 2022: українська хімія витримала удар, адаптувалася до військових умов і розпочала відновлення. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/880515.html>(дата звернення:17.04.2023)
21. Третина українських земель є потенційно небезпечною для с/г робіт. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/tretina-ukrainskih-zemel-e-potencijn...>(дата звернення:17.04.2023)
22. Продажі комбайнів в Україні знизились у понад 2 рази. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/prodazi-kombajniv-v-ukraini-znizilis...>(дата звернення:17.04.2023)
23. Огляд збитків від війни в сільському господарстві України. Непряма оцінка пошкоджень. Другий випуск 10 листопада 2022. URL: <https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/damagesreport...>(дата звернення:17.04.2023)
24. Сутінки агрохолдингів: як війна змінить сільське господарство України. URL: <https://mind.ua/publications/20245288-sutinki-agroholdingiv-yak-vijna-z...>(дата звернення:17.04.2023)
25. Огляд збитків від війни в сільському господарстві України. Непряма оцінка пошкоджень. 8 червня 2022. URL: https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/Damages_report... (дата звернення:17.04.2023)
26. Зберігання зерна в полімерних рукавах: як все зробити правильно? URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zberigannya-zerna-v-polimernih-rukavah-yak-...>(дата звернення:17.04.2023)
27. В Україні намолочено майже 51 млн тонн зерна. URL: <https://minagro.gov.ua/news/v-ukrayini-namolocheno-majzhe-51-mln-tonn-z...>(дата звернення:17.04.2023)

References

1. Artemyev, B.V.” Problems of estimating the potential of an enterprise.” *Bulletin of the East Ukrainian National University named after V. Dalya: Coll. of science pr*, no. 4 (98), Part 2, 2006, pp. 7-11.
2. Balabanova, L.V. , and R.V. Mazynskyi. *Managing the marketing potential of an enterprise*. Donetsk, DonDUET, 2005.
3. Dobykina, O.K. , Ryzhikov, V.S., Kasyanyuk, S.V., Kokotko, M.E., Kostenko, T.D., and A.A. Gerasimova. *The potential of the enterprise: formation and assessment: Study guide*. Kyiv, Center of educational literature, 2007.
4. Dolzhansky, I.Z. , Zagorna, T.O., Udalikh, O.O., Gerasimenko, I.M., and V.M. Raschupkina. *Enterprise potential management: Training manual*. Kyiv,Center of educational literature, 2006.
5. Ishchuk, S.O. “Methods of determining the efficiency of production potential of industrial enterprises.” *Proceedings of the Odessa Polytechnic University*, issue 2 (22), 2004, pp.1-6.
6. Kvyatkovska, L.A. “Forming an assessment of the efficiency of the production potential of an industrial enterprise using a balanced system of indicators.” www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=238. Accessed 17 Apr.2023
7. Krasnokutska, N.S. *The potential of the enterprise: formation and assessment: Study guide*. Kyiv, Center of educational literature, 2005.
8. Lapin, E.V. *Economic potential of industrial enterprises: formation, assessment, management*. Autoref. thesis. Kharkiv, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", 2006.
9. Lysyakov, V.P. “Evaluation of the production potential of the enterprise.” *Scientific works of DonNTU. Series: economical*, vol. 36-2, 2005, pp.100-105.
10. Lypych, O.M. “The efficiency of the enterprise's production and resource potential: influencing factors and assessment criteria.” *Scientific Bulletin*, Issue 15.5, 2005, pp.361-368.
11. Parakonny, A.V., and S.V. Parakonny “Classification of methods for assessing the economic potential of an enterprise.” *Bulletin of the East Ukrainian National University named after V. Dalya*, no. 4(98), Part 1, 2006, pp.174-178.
12. Ryabikina, N.I. *Theoretical and methodological principles of assessment and optimization of the use of the potential of an industrial enterprise (on the example of mining and beneficiation enterprises)*. Autoref. thesis. Odesa, Odesa State University of Economics, 2003.
13. Talakh, T.A. *Analysis of the effectiveness of using the resource potential of enterprises in the baking industry*. Autoref. thesis. Ternopil, Ternopil Academy of National Economy, 2005.
14. Fedonin, O.S. , Repina, I.M., and O.I. Oleksyuk. *The potential of the enterprise: formation and assessment: Study guide*. Kyiv, KNEU, 2003.
15. Shilepnytskyi, P.I. *Improving the management of production potential (on the example of machine-building enterprises)*. Autoref. thesis. Lviv, Institute of Regional Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine, 2001.
16. “Review of war losses in the agriculture of Ukraine. Indirect damage assessment. Second issue, November 10, 2022.” Minagro, minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/damagesreport... Accessed 17

Apr.2023.

17. "Review of indirect losses from the war in the agriculture of Ukraine. Second issue, November 10, 2022." Minagro, minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/lossesreporti.. Accessed 17 Apr.2023.
18. "They fill the budget and feed." Uriadovyi kurier, ukurier.gov.ua/uk/articles/napovnyuyut-byudzhet-i-goduyut/ Accessed 17 Apr.2023
19. "Losses from the death of animals and damage to livestock farms amount to approximately 2 billion hryvnias." Minagro, minagro.gov.ua/news/zbitki-vid-zagibeli-tvarin-ta-poshkodzhenny... Accessed 17 Apr.2023
20. "Fertilizer market 2022: Ukrainian chemistry withstood the blow, adapted to military conditions and began recovery." Interfax. interfax.com.ua/news/blog/880515.html Accessed 17 Apr.2023
21. "A third of Ukrainian lands are potentially dangerous for agricultural work." Agravery, agravery.com/uk/posts/show/tretina-ukrainskih-zemel-e-potencijn... Accessed 17 Apr.2023
22. "Sales of combine harvesters in Ukraine decreased by more than 2 times." Agravery, agravery.com/uk/posts/show/prodazi-kombajniv-v-ukraini-znizilis... Accessed 17 Apr.2023
23. "Survey of losses from the war in the agriculture of Ukraine. Indirect damage assessment. Second issue November 10, 2022." Minagro, minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/damagesreport... Accessed 17 Apr.2023
24. "Twilight of agricultural holdings: how the war will change the agriculture of Ukraine." Mind, mind.ua/publications/20245288-sutinki-agroholdingiv-yak-vijna-z... Accessed 17 Apr.2023
25. "Survey of losses from the war in the agriculture of Ukraine. Indirect damage assessment. June 8, 2022." URL: Minagro, minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/Damages_repor... Accessed 17 Apr.2023
26. "Grain storage in polymer sleeves: how to do everything correctly?" Cabinet Ministry of Ukraine, www.kmu.gov.ua/news/zberigannya-zerna-v-polimernih-rukavah-yak-... Accessed 17 Apr.2023
27. "Almost 51 million tons of grain were threshed in Ukraine." Minagro, minagro.gov.ua/news/v-ukrayini-namolocheno-majzhe-51-mln-tonn-z. Accessed 17 Apr.2023

УДК 336

doi: 10.15330/apred.1.19.201-212

Кохан І.В.¹, Дмитровська В.С.²

ТЕНДЕНЦІЇ ФІНАНСУВАННЯ КОМУНАЛЬНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел.: 0342752351,

¹e-mail: irina.kokhan@pnu.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-9262-5723

²e-mail: veronika.dmytrovska@pnu.edu.ua
ORCID: 0000-0001-5696-2792

Анотація. Забезпечення високого рівня життя населення, задоволення необхідних потреб громадян у комфортному житті, енергетиці, транспорті, послугах є ключовими завданнями соціально орієнтованої економіки. Належне задоволення зазначених потреб можливе лише за умов безперебійного та ефективного функціонування комунальних підприємств, а якість та ефективність діяльності комунальних підприємств безпосередньо залежить від їх фінансового стану.